

Hemşirelik Öğrencilerinin Kültürel Zekâ Düzeylerinin Değerlendirilmesi

Assessment of Cultural Intelligence Levels of Nursing Students

^{ID} Kadriye ÖZKOL KILINÇ^a, ^{ID} Havva ÖZTÜRK^a

^aKaradeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları ve Yönetim ABD, Trabzon, TÜRKİYE

Bu çalışma, Uluslararası Sağlık, Toplum ve Kültür Sempozyumu (7-10 Mart 2019, Amasya)'nda ve 18.Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi (25-27 Nisan 2019, Afyonkarahisar)'nde, sözel bildiri olarak sunulmuştur.

ÖZET Amaç: Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin kültürel zekâ düzeylerini değerlendirmek için yürütülmüştür. **Gereç ve Yöntemler:** Tanımlayıcı nitelikteki bu araştırma, hemşirelik bölümünde okuyan 462 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Veriler, bilgi formu ve Kültürel Zekâ Ölçeği kullanılarak toplanmış; verilerin tanımlayıcı istatistikleri frekans, yüzde, ortalama, standart sapma ve medyan, minimum, maksimum olarak verilmiştir. İstatistiksel karşılaştırmalar için ANOVA, Kruskal-Wallis, Mann-Whitney U ve t-testi kullanılmıştır. **Bulgular:** Öğrencilerin, Kültürel Zekâ Ölçeği toplam puan ortalaması 3,46±0,63; üst biliş puan ortalaması 3,86±0,92; biliş puan ortalaması 2,91±0,84; motivasyon puan ortalaması 3,63±0,83; davranış puan ortalaması ise 3,65±0,80'dir. Erkek öğrencilerin bilişsel kültürel zekâları; birinci sınıf, sağlık meslek lisesi mezunu, demokratik aileye sahip öğrencilerin üst bilişsel kültürel zekâları; Karadeniz Bölgesi dışında diğer bölgelerden gelen ve çalışan öğrencilerin motivasyonel kültürel zekâları ile hemşirelik okumaktan memnun olan öğrencilerin davranışsal kültürel zekâları yüksektir. Annesinin eğitim düzeyi üniversite olan öğrencilerin toplam, ortaokul/lise olan öğrencilerin bilişsel kültürel zekâları yüksektir. Ayrıca kültürel zekâ ile ilgili eğitim/ders alan öğrencilerin toplam ve bilişsel kültürel zekâları; kendini kültürel olarak duyarlı bulan öğrencilerin tüm alt boyutlarda kültürel zekâları yüksektir (p<0,05). **Sonuç:** Hemşirelik öğrencilerinin, kültürel zekâ düzeyleri yüksektir ve annelerin eğitim düzeyleri, konuya ilişkin eğitim alma ve kültürel duyarlılığa sahip olma durumları, öğrencilerin kültürel zekâ düzeylerini genel olarak etkilemektedir.

ABSTRACT Objective: This study was undertaken to assess nursing students' cultural intelligence levels. **Material and Methods:** This descriptive study was done with 462 students who studied at nursing school. The data were collected with information form and Cultural Intelligence Scale and descriptive statistics of the data were given as frequency, percentage, mean, standard deviation and median, minimum, maximum. ANOVA, Kruskal-Wallis, Mann-Whitney U and t-test were used for statistical comparisons. **Results:** Total average score of the students' cultural intelligence scale was 3.46±0.63, average metacognitive score was 3.86±0.92, average cognitive score was 2.91±0.84, average motivational score was 3.63±0.83, average behavioral score was 3.65±0.80'dir. Male students' cognitive cultural intelligence was high; those students who were first year students, graduated from vocational health high schools and had democratic family demonstrated higher metacognitive cultural intelligence; those students who came from other geographical regions (not Black Sea Region) and worked showed higher motivational cultural intelligence and those students who were pleased with studying nursing had higher behavioral cultural intelligence. Students whose mothers' educational level was university degrees demonstrated higher total score whereas those whose mothers' educational level was secondary school/high school had higher scores in cognitive cultural intelligence. Besides, total and cognitive cultural intelligence scores of those students who received training/course about cultural intelligence were higher while cultural intelligence in total and all subdimensions of those who regarded themselves as culturally sensitive were higher (p<0.05). **Conclusion:** Nursing students' cultural intelligence level was high and educational status of mothers, whether or not students received training/course about cultural intelligence and whether or not students had cultural sensitivity affected their cultural intelligence levels in general.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik; kültür; kültürel zekâ; öğrenciler

Keywords: Nursing; culture; cultural intelligence; students

Günümüzde sağlık turizminin gelişmesi, değişik kültürlere sahip birey/hastalar ile sağlık çalışanlarını yüz yüze getirmiştir. Son yıllarda, ülkemizde de sağlık turizmi uygulamaları hız kazanmış ve sağlık personel-

lerini, hizmet verdikleri bireylerin, kültürel niteliklerine önem vermek durumunda bırakmıştır. Bu durum, sağlık çalışanları arasında kültürel zekâ kavramının konuşulmasına neden olmuştur.¹ Kültürel zekâ, farklı

Correspondence: Kadriye ÖZKOL KILINÇ

Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları ve Yönetim ABD, Trabzon, TÜRKİYE/TURKEY

E-mail: kadriyeozkol@gmail.com

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences.

Received: 19 Apr 2019

Received in revised form: 02 Jul 2020

Accepted: 06 Jul 2020

Available online: 10 Dec 2020

2146-8893 / Copyright © 2020 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

kültürden olan bireylerin, sergiledikleri davranışları anlama ve yorumlama yeteneği olarak tanımlanmaktadır.² Bir başka ifadeyle kültürel zekâ, bireylerin başka kültürlerle yönelik tutum, davranış ve anlama becerilerini kapsamakta olup, kişinin çok kültürlü bir ortamda verimli, etkin ve başarılı olmasını sağlayan farkındalık ve becerilerine dikkat çekmektedir.^{1,3} Ayrıca, farklı anlayışlara saygı gösterilmesi ile karşındaki kültürün daha iyi anlaşılmasına yardımcı olmaktadır.⁴ Kültürel zekâ, başka toplumların yanı sıra toplumdaki farklı kültürlerle etkileşime girme becerisi açısından da bireyler arasındaki farklılıkları açıklamak için ortaya atılan bir zekâ türüdür.⁵ Bu kapsamda kültürel zekâ, farklı kültürleri yönetmek için bireysel bir strateji, yetenek seti ve uyum sağlama davranışı olup, kişisel olarak geliştirilebilir yeteneklere dikkat çekmektedir.^{6,7}

Kültürel zekâ kavramı, yalnızca sağlık hizmeti alan kişiler için değil, kurumda çok değişik kültüre sahip bireylerin ortak hedef doğrultusunda ilerlemesi ve aynı zamanda etkili iletişim sağlanması adına da önemlidir.¹ Dolayısıyla, kültürel zekâyâ sahip bir iş görenin, karşılaştığı farklı kültürden bireyleri sanki o kültüre aitmiş gibi algılaması, verilen hizmetin kalitesi ve çalışma arkadaşları ile ilişkilerini pozitif olarak etkileyecektir.⁴ İş görenler, farklı kültürlerden bireylerle karşılaştıklarında iletişim yeteneklerini kullanarak, beden ve konuşma dilini, ifadeleri ile davranışlarını değiştirebiliyorlarsa, kültürel zekâlarını kullandıkları söylenebilir. Bu noktada, örgütlerin çok kültürlü ortamlarda başarısında iş görenlerin kültürel zekâlarının önemi yadsınmaz.⁸ Yani iş görenlerin kültürel zekâ düzeyleri ne kadar yüksekse, işletme o kadar etkin ve üretken olabilmektedir.^{7,8} Bu doğrultuda, geleceğin hemşireleri olacak öğrencilerin, kültürel zekâlarının gelişmiş olması son derece önemlidir. Çünkü farklı kültürlerle sahip bireylerin, farklı sağlık ihtiyaçları olabilir. Bu yüzden hemşireler, kültürel farklılıklar ile benzerliklerin bilincinde olmalı ve bireylere bakım sunarken sorumlu davranmalıdır. Çok kültürlü ortamlarda bireylerin davranışlarını anlayabilmeli, bu doğrultuda daha verimli, kaliteli ve etkin hemşirelik bakımı sağlamalıdır. Bu kapsamda, mezuniyet sonrası farklı kültürden birçok bireye sağlık hizmeti sunacak öğrencilerin, holistik bir bakış açısına sahip olması kültürel zekâ seviyeleri ile ilişkilendirilmektedir. Bu nedenle, farklı kül-

türlere sahip bireylere uygun bakım sağlayabilecek hemşirelerin yetiştirilmesi önemlidir.⁹ Literatür incelendiğinde, ülkemizdeki üniversite öğrencilerinin kültürel zekâ düzeylerine yönelik bazı çalışmalar yapıldığı görülürken; hemşirelik öğrencilerine yönelik sadece 2 çalışmaya rastlanılmıştır.¹⁰⁻¹⁵ Bunlardan birinde erkek öğrencilerin kültürel zekâlarının daha yüksek olduğu görülmüş; diğerinde ise kültürel duyarlılık ile kültürel zekânın doğru orantılı olduğu bulunmuştur.^{9,16} Dolayısıyla, hemşirelik öğrencilerinin kültürel zekâ seviyelerini değerlendiren daha fazla çalışmaya ihtiyaç vardır. Bu nedenle, kültürel duyarlılığı yüksek öğrenci hemşireler elde edebilmek için kültürel zekâ düzeyleri yüksek olan öğrencilerin belirlenmesi ve bu öğrencilerin desteklenmesi gerekmektedir. Aynı zamanda, kültürel zekâ düzeyleri yüksek olmayan öğrencilerin de belirlenerek, farklı kültür ve davranışları anlayıp yorumlayabilmeleri için kültürel zekâ düzeyleri artırılmalıdır. Çünkü sanal ağlarla küreselleşen, teknoloji ve iletişim çağını yaşadığımız bu günlerde, öğrenciler bir araya gelebilmekte, ortak hedefler belirleyerek üzerinde çalışabilmektedir. Ayrıca öğrenci değişim programları ile birbirlerini ve kültürlerini tanıma fırsatı da yakalayabilmektedirler. Yaptığımız bu çalışma ile hemşirelik öğrencilerinin, kültürel zekâ düzeylerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

ARAŞTIRMANIN AMACI VE TÜRÜ

Tanımlayıcı nitelikteki bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin kültürel zekâ düzeylerinin değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır.

ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini, bir üniversitenin hemşirelik bölümünde 2018-2019 eğitim öğretim yılı güz döneminde kayıtlı olan 750 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçimi yapılmamış, evrenin tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. Sonuç olarak çalışma, okula devam eden ve araştırmaya katılmayı kabul eden toplam 462 (%61,6) öğrenci ile yürütülmüştür.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Veriler, öğrencilerin sosyodemografik özelliklerini belirlemeye yönelik bilgi formu ve kültürel zekâla-

rını ölçmeye yönelik “Kültürel Zekâ Ölçeği (KZÖ)” ile toplanmıştır.

Bilgi Formu

Öğrenci hemşirelerin yaşı, cinsiyeti, sınıfı, mezun olduğu lise, geldiği bölge, ailesinin tutumu, anne-babanın eğitim düzeyi, çalışma ve hemşirelik okumaktan memnun olup olmamaları, kültürel zekâ ile ilgili eğitim/ders almaları ile kendilerini kültürel olarak duyarlı bulma durumlarına ilişkin 12 soru yer almaktadır.

Kültürel Zekâ Ölçeği

KZÖ, Ang ve ark. tarafından geliştirilmiş, İlhan ve Çetin tarafından da Türkçeye uyarlanmıştır.^{5,17} KZÖ, bireylerin kültürel zekâlarını ölçmek amacıyla hazırlanan, bireyin öz değerlendirme yaptığı bir ölçektir. Yirmi maddeye sahip ölçek, kesinlikle katılıyorum (5) ile kesinlikle katılmıyorum (1) şeklinde değerlendirilen 5’li Likert tipinde bir ölçektir. Ölçek, üst biliş (4 madde); biliş (6 madde); motivasyon (5 madde) ve davranış (5 madde) olmak üzere 4 alt boyuta sahiptir. KZÖ’nün alt boyutlarından ve ölçeğin genelinden alınan puanların yükselmesi, yüksek kültürel zekâyâ işaret etmektedir. Ölçek alt boyutlarının aldığı puanlar 1-5 arasında değerlendirilmektedir. Bu aralık 4 puanlık genişliğe sahiptir. Bu genişlik 5 eşit genişliğe ayrılarak 1,00-1,79 arası “çok düşük”; 1,80-2,59 arası “düşük”; 2,60-3,39 “arası orta”, 3,40-4,19 arası yüksek; 4,20-5,00 arası çok yüksek olarak yorumlanmıştır. Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı, İlhan ve Çetin’in çalışmasında 0,85 olarak tespit edilirken; yürütülen çalışmada Cronbach alfa 0,89 olarak belirlenmiştir.⁵

VERİLERİN TOPLANMA SÜRECİ

Çalışma kapsamında kurum ve etik kurul izinleri alınmış, gönüllü olan öğrencilerden onamları alınarak bilgi formu ve ölçek yüz yüze yapılan görüşmeler neticesinde 8-26 Ekim 2018 tarihleri arasında toplanmıştır.

VERİLERİN ANALİZİ

Öğrencilerin, demografik özelliklerinin tanımlayıcı istatistikleri frekans, yüzde, ortalama, standart sapma, medyan, minimum ve maksimum olarak verilmiştir. Verilerin normal dağılım gösterme durumunu saptama

için Kolmogorov-Smirnov testleri uygulanmıştır. Öğrencilerin demografik özellikleri ile ölçek puanları karşılaştırılırken ANOVA, Kruskal-Wallis, Mann-Whitney U ve t-testi kullanılmıştır. Kruskal-Wallis testinden sonra anlamlı çıkan değişkenlerin “post hoc” karşılaştırmaları Bonferroni testi ile yapılmıştır. Elde edilen bulgular %95 güven aralığında, %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

ARAŞTIRMANIN YASAL İZİNİ VE ETİK KURUL ONAYI

Araştırmanın uygulanabilmesi için Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığından 14 Eylül 2018 tarihinde yazılı izin alınmıştır. Ayrıca Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurul Başkanlığından 05 Ekim 2018 tarihinde 24237859-610 sayılı yazı ile izin alınmıştır. Çalışma, Helsinki Bildirgesi’ne uygun olarak yapılmıştır. Ayrıca KZÖ’nün çalışmada kullanılabilmesi için Mustafa İlhan’dan 13 Mart 2018 tarihinde e-posta yoluyla izin alınmıştır.

ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırma, yalnızca bir üniversitenin sağlık bilimleri fakültesinde hemşirelik bölümü okuyan öğrencilerin görüşleri ile sınırlıdır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin 280 (%60,6)’i 19 yaş üzerinde, 381 (%82,5)’i kadın, 151 (%32,7)’i birinci sınıf, 424 (%91,8)’ü fen-anadolu lisesi mezunu ve 275 (%59,5)’i de Karadeniz Bölgesi’nden gelmiştir. Öğrencilerin, 344 (%74,5)’ünün ailesi demokratik tutuma sahipken; 289 (%62,6)’unun annesi okuryazar değil/ilkokul; 230 (%49,8)’unun babası ortaokul/lise mezunudur. Dört yüz kırk dokuz (%97,2)’ü çalışmayan öğrencilerin 334 (%72,3)’ü hemşirelik okumaktan memnun; 402 (%87)’si kültürel zekâ ile ilgili eğitime katılmamış/ders almamış ve 379 (%82)’u kendisini kültürel olarak duyarlı bulmaktadır (Tablo 1).

Öğrencilerin KZÖ toplam puan ortalaması 3,46±0,63; üst biliş puan ortalaması 3,86±0,92; biliş puan ortalaması 2,91±0,84; motivasyon puan ortalaması 3,63±0,83 ve davranış puan ortalaması 3,65±0,80’dir (Tablo 2).

Öğrencilerin sosyodemografik özellikleri ile KZÖ puan ortalamaları karşılaştırıldığında, erkek öğ-

rencilerin kadın öğrencilere göre (MWU=11942,0; p=0,001), annesinin eğitim düzeyi ortaokul/lise olan öğrencilerin okuryazar değil/ilkokul olan öğrencilere göre ($X^2_{KW}=9,795$; p=0,007); kültürel zekâ ile ilgili eğitim/ders alan öğrencilerin almayanlara göre (MWU=7043,5; p<0,001) KZÖ biliş alt boyut puan ortalamalarının daha yüksek olması istatistiksel olarak anlamlıdır. Birinci sınıf öğrencilerinin, 2 ve 4. sınıflara göre ($X^2_{KW}=7,908$; p=0,048); sağlık meslek lisesi mezunu öğrencilerinin fen-anadolu lisesi mezunu öğrencilere göre (MWU=6205,0; p=0,018); demokratik aileye sahip öğrencilerin aşırı koruyucu aileye sahip öğrencilere göre ($X^2_{KW}=9,256$; p=0,026) KZÖ üst biliş alt boyut puan ortalamalarının daha yüksek olması istatistiksel olarak anlamlıdır. Diğer bölgelerden gelen öğrencilerin, Karadeniz Bölgesi'nden gelen öğrencilere göre (MWU=22664,0; p=0,030); çalışan öğrencilerin çalışmayan öğrencilere göre (MWU=1590,5; p=0,005) KZÖ motivasyon alt boyut puan ortalamalarının yüksek olması istatistiksel olarak anlamlıdır. Hemşirelik okumaktan memnun olan öğrencilerin, memnun olmayan öğrencilere göre (MWU=18604,0; p=0,030) KZÖ davranış alt boyut puan ortalamalarının yüksek olması istatistiksel olarak anlamlıdır. Annesinin eğitim düzeyi üniversite olan öğrencilerin, okuryazar değil/ilkokul olan öğrencilere göre ($X^2_{KW}=6,211$; p=0,045); kültürel zekâ ile ilgili eğitim/ders alan öğrencilerin almayan öğrencilere göre (MWU=9241,0; p=0,003) KZÖ toplam puan ortalamalarının yüksek olması istatistiksel olarak anlamlıdır. Kendini kültürel olarak duyarlı bulan öğrencilerin KZÖ toplam puan ortalamaları (t=4,226; p<0,001) ile üst biliş (MWU=10300,0; p<0,001); biliş (MWU=13500,5; p=0,042); motivasyon (MWU=11216,5; p<0,001) ve davranış (MWU=12620,0; p=0,005) alt boyut puan ortalamalarını bulmayan öğrencilerin puan ortalamalarından yüksek olması istatistiksel olarak anlamlıdır (p<0,05) (Tablo 3).

Öğrencilerin; yaşı ve babasının eğitim düzeyi ile KZÖ toplam ve alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>0,05).

TARTIŞMA

Kültürel zekâ, dışarıdan gelen yabancı bir bireyin, başka kişinin alışılmadık ve belirsiz jestleri ile hareketlerini kendi ülkesinin vatandaşıymış gibi doğal bir

TABLO 1: Öğrenci hemşirelerin sosyodemografik özellikleri (n=462).

Tanıttıcı özellikler	n	%
Yaş		
≤19	182	39,4
>19	280	60,6
Cinsiyet		
Kadın	381	82,5
Erkek	81	17,5
Sınıf		
Birinci sınıf	151	32,7
İkinci sınıf	85	18,4
Üçüncü sınıf	124	26,8
Dördüncü sınıf	102	22,1
Mezun olunan lise		
Fen-anadolu lisesi	424	91,8
Sağlık meslek lisesi	38	8,2
Gelinen bölge		
Karadeniz Bölgesi	275	59,5
Diğer	187	40,5
Aile tutumu		
Demokratik	344	74,5
Tatarsız/ilgisiz/kayıtsız	22	4,7
Otoriter	53	11,4
Aşırı koruyucu	43	9,4
Anne eğitim düzeyi		
Okuryazar değil/ilkokul	289	62,6
Ortaokul/lise	146	31,6
Üniversite	27	5,8
Baba eğitim düzeyi		
Okuryazar değil/ilkokul	162	35,0
Ortaokul/lise	230	49,8
Üniversite ve üzeri	70	15,2
Çalışma durumu		
Evet	13	2,8
Hayır	449	97,2
Hemşirelik okumaktan memnuniyet		
Memnun	334	72,3
Memnun değil	128	27,7
Kültürel zekâ ile ilgili eğitim/ders alma		
Evet	60	13,0
Hayır	402	87,0
Kendini kültürel olarak duyarlı bulma		
Evet	379	82,0
Hayır	83	18,0

şekilde yorumlama yeteneğidir.¹⁸ Yani kültürel zekâya sahip kişiler, değişik kültürden olan bireylerin sergiledikleri tutum ve davranışları anlamlandırma-

TABLO 2: Kültürel Zekâ Ölçeği ve ölçek alt boyut puan ortalamaları (n=462).

Ölçek toplam ve alt boyutlar	n	Ort.	SS	min.	Maks.
Üst biliş	462	3,86	0,92	1,00	5,00
Biliş	462	2,91	0,84	1,00	5,00
Motivasyon	462	3,63	0,83	1,00	5,00
Davranış	462	3,65	0,80	1,00	5,00
Kültürel Zekâ Ölçeği Toplam	462	3,46	0,63	1,00	5,00

bilme ve empati yapabilmektedir; dolayısıyla da bireyler arası ilişkiler etkili bir şekilde kurulabilmektedir.¹⁹ Bununla birlikte, kültürel farklılıkların yönetilmesinde, kültürel zekâ önemli bir katkı sağlamaktadır.²⁰ Ayrıca kültürel zekâ düzeyleri yüksek olan kişiler, güçlü liderlik ve duygusal ifade becerilerine sahiptirler.²¹ Öğrencilerle yapılan bir çalışmada da öğrencilerin, kültürel zekânın alt boyutlarından olan üst bilişsel ve motivasyonel kültürel zekâlarının yaşam doyumlarına olumlu yönde etki ettiği bulunmuştur.²² Öz yönetimli öğrenmeye ilişkin yapılan başka bir çalışmada ise öğrenme istekliliği yüksek kız öğrencilerin, kültürel zekâsı da yüksek saptanmıştır.²³ Bu şekilde pozitif getirileri olan kültürel zekâ kavramının, daha öğrencilik yıllarında değerlendirilmesi ve geliştirilmesi önemlidir. Ayrıca Türkiye'nin çok kültürlü bir yapıya sahip olması nedeni ile sağlık personeli çeşitli kültürel geçmişlerden gelen kişilerle karşılaşmakta ve hizmet sunmaktadır.⁹ Bu doğrultuda, öğrenci hemşirelerin kültürel zekâ düzeylerinin belirlenmesine yönelik bu çalışmada görüşlerini belirten çoğunluğu kadın, fen-anadolu lisesi mezunu, demokratik aileye sahip, Karadeniz Bölgesi'nden gelen öğrenci hemşirelerin kültürel zekâ düzeyleri yüksektir. Üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmalarda da öğrencilerin kültürel zekâ düzeyleri yüksek bulunmuştur.^{3,14} Tıp fakültesi öğrencileri ile yapılan bir çalışmada da öğrencilerin kültürel zekâ düzeyleri çok yüksek saptanmıştır.¹⁰ Ülkemizde hemşirelik öğrencileri ile yapılan bir çalışmada ve yurt dışında hemşirelerle yapılan diğer çalışmalarda hemşirelerin, kültürel zekâ düzeyleri orta düzeyde saptanmıştır.^{9,24,25} Alt boyutlar incelendiğinde ise öğrenciler, en yüksek puanı üst bilişsel; en düşük puanı ise bilişsel kültürel zekâ boyutunda almışlardır. Bu durum, öğrencilerin değişik kültürlerle saygılı, duyarlı olduklarını ama farklı kültürlerin özelliklerini bilme

durumlarının daha az olduğunu düşündürmüştür. Ayrıca öğrencilerin üst bilişsel, motivasyonel ve davranışsal kültürel zekâ puanları yüksek saptanırken; bilişsel kültürel zekâ puanları orta düzeydedir. Bu bağlamda öğrencilerin eğitim ve deneyimlerle elde edecek olan değişik kültürlerin uygulamaları, örf ve adetleri hakkındaki bilgilerinin daha yetersiz olduğu düşünülmüştür. Bunun yanı sıra öğrencilerin değişik kültürlerle ilişkin bilgileri anlamak için zihinsel olarak çabaladıkları, değişik kültürel ortamlarda yer edinmek adına istekli oldukları ve başka kültürden bireylerle iletişim kurduklarında uygun sözel ve sözel olmayan davranışlar sergiledikleri düşünülmektedir. Ayrıca hastane çalışanları ile yapılan başka bir çalışmada da araştırma bulgularına benzer nitelikte, en yüksek puanı üst bilişsel kültürel zekâ alırken; en düşük puanı ise bilişsel kültürel zekâ almıştır.¹

Bu çalışmada, erkek öğrencilerin bilişsel kültürel zekâ düzeyleri kadın öğrencilerden yüksektir. Bu durum, erkek öğrencilerin farklı kültürlerin dilleri, dinleri, yasal ve ekonomik koşulları, sözel olmayan davranışları, sanatları gibi kültürel değerlerini daha iyi bildiklerini düşündürmüştür. Aynı şekilde hemşirelik öğrencileri ile yapılan bir çalışmada da erkek öğrencilerin bilişsel kültürel zekâları yüksektir.⁹ Hemşirelik öğrencileri ile yapılan bir başka çalışmada erkeklerin kültürel zekâlarının daha yüksek olduğu görülmüştür.¹⁶ Yurt dışında hemşirelerle yapılan bir çalışmada, hemşirelerin cinsiyet ile kültürel zekâ düzeyleri ilişkili bulunmuştur.²⁶

Kültürel zekânın, bilişsel kültürel zekâ dışında üst bilişsel kültürel zekâ boyutu da vardır. Bu boyut, kişilerin kazandıkları bilgiye nasıl eriştikleri, nasıl bir bilgi kazandıkları ve nasıl düşündükleri ile ilgilidir. Üst bilişsel zekâ düzeyi yüksek olan kişiler, değişik

TABLO 3: Öğrencilerin demografik özellikleri ile Kültürel Zekâ Ölçeği puan ortalamalarının karşılaştırılması (n=462).

Öğrencilerin demografik özellikleri	Kültürel Zekâ Ölçeği Toplam ve Alt Boyutları															
	n	Ort. sıra	Üst biliş Med. (min-maks)	Q1	Ort. sıra	Biliş Med. (min-maks)	Q1	Ort. sıra	Motivasyon Med. (min-maks)	Q1	Ort. sıra	Davranış Med. (min-maks)	Q1	Ort. sıra	Ölçek toplamı Med. (min-maks)	IQR
Cinsiyet																
Kadın	381	233,06	4,000 (1-5)	1,00	222,34	3,000 (1-5)	1,00	232,06	3,600 (1-5)	1,00	233,78	3,800 (1-5)	1,00	230,06	3,450 (1-5)	0,77
Erkek	81	224,19	4,000 (1-5)	1,63	274,57	3,333 (1-5)	1,00	228,85	3,800 (1,2-5)	1,20	220,77	3,800 (1,4-5)	1,30	238,27	3,550 (1,7-5)	1,07
MWU=			MWU=14838,0			MWU=11942,0			MWU=15216,0			MWU=14561,0			MWU=14882,0	
p=			p=0,585			p=0,001			p=0,844			p=0,424			p=0,615	
Sınıf																
Birinci sınıf (1)	151	251,51	4,000 (1-5)	1,50	223,39	3,000 (1-5)	1,17	227,72	3,600 (1-5)	1,20	248,14	3,800 (1-5)	1,40	231,97	3,500 (1,6-5)	0,85
İkinci sınıf (2)	85	206,02	4,000 (1-5)	1,00	227,79	2,833 (1-5)	1,00	218,18	3,600 (1,4-5)	1,20	200,11	3,600 (1,4-5)	1,00	212,56	3,350 (1,8-4,65)	0,85
Üçüncü sınıf (3)	124	236,30	4,000 (1-5)	1,50	232,90	3,000 (1,33-5)	0,83	242,98	3,700 (1-5)	0,80	233,15	3,800 (1,8-5)	1,00	237,06	3,475 (2,05-5)	0,95
Dördüncü sınıf (4)	102	217,27	4,000 (1-5)	1,00	244,88	3,000 (1-5)	1,04	234,24	3,700 (1-5)	1,00	229,54	3,600 (1-5)	0,65	239,83	3,550 (1-5)	0,66
X2KW=			X2KW=7,908			X2KW=1,671			X2KW=1,940			X2KW=7,432			X2KW=2,325	
p=			p=0,048			p=0,643			p=0,585			p=0,059			p=0,508	
Bonferoni			1>2,4													
Mezun olunan lise																
Fen-anadolı Lisesi	424	227,13	4,000 (1-5)	1,25	234,20	3,000 (1-5)	1,17	231,60	3,600 (1-5)	1,00	230,65	3,700 (1-5)	1,00	231,11	3,500 (1-5)	0,80
Sağlık meslek lisesi	38	280,21	4,500 (1,25-5)	1,31	201,34	3,000 (1-4,5)	0,87	230,36	3,800 (1-5)	1,20	241,03	3,800 (1,2-5)	1,50	235,86	3,525 (1,6-4,7)	0,85
MWU=			MWU=6205,0			MWU=6910,0			MWU=8012,5			MWU=7694,0			MWU=7890,5	
p=			p=0,018			p=0,145			p=0,956			p=0,645			p=0,834	
Aile tutumu																
Demokratik (5)	344	242,05	4,000 (1-5)	1,00	232,60	3,000 (1-5)	1,00	235,68	3,600 (1-5)	1,00	235,27	3,800 (1-5)	1,00	237,75	3,500 (1,6-5)	0,84
Tutarsız/igisiz/kayıtsız (6)	22	194,93	3,750 (1,75-5)	1,25	213,77	3,000 (1,17-4,33)	1,08	220,09	3,700 (1,4-5)	0,65	222,98	3,800 (2-5)	0,90	208,75	3,525 (2,15-4,8)	0,69
Otoriter (7)	53	212,18	3,750 (1-5)	1,38	234,11	3,000 (1-5)	1,00	230,16	3,600 (1-5)	0,90	228,07	3,800 (1-5)	1,20	223,32	3,500 (1-5)	0,90
Aşırı Koruyucu (8)	43	189,63	3,750 (1,5-5)	1,75	228,58	3,000 (1-4,33)	1,33	205,56	3,400 (1,4-5)	1,00	209,90	3,600 (2,2-5)	1,00	203,20	3,400 (1,65-4,3)	0,75
X2KW=			X2KW=9,256			X2KW=0,455			X2KW=2,143			X2KW=1,537			X2KW=3,527	
p=			p=0,026			p=0,929			p=0,543			p=0,674			p=0,317	
Bonferoni			5>8													
Gelinen bölge																
Karadeniz Bölgesi	275	231,39	4,000 (1-5)	1,25	221,76	3,000 (1-5)	1,00	220,41	3,600 (1-5)	1,00	231,25	3,800 (1-5)	1,00	225,00	3,450 (1,6-5)	0,75
Diğer	187	231,66	4,000 (1-5)	1,00	245,83	3,000 (1-5)	1,00	247,80	3,800 (1-5)	1,20	231,86	3,600 (1-5)	1,00	241,06	3,500 (1-5)	0,85
MWU=			MWU=25682,0			MWU=23033,5			MWU=22664,0			MWU=25644,5			MWU=23924,5	
p=			p=0,983			p=0,056			p=0,030			p=0,961			p=0,204	

TABLO 3: Öğrencilerin demografik özellikleri ile Kültürel Zekâ Ölçeği puan ortalamalarının karşılaştırılması (n=462) (devamı).

Öğrencilerin demografik özellikleri	Kültürel Zekâ Ölçeği Toplam ve Alt Boyutları														
	n	Ort. sıra	Üst biliş Med. (min-maks)	Bilış Med. (min-maks)	Ort. sıra	IQR	Ort. sıra	Motivasyon Med. (min-maks)	IQR	Ort. sıra	Davranış Med. (min-maks)	IQR	Ort. sıra	Ölçek toplamı Med. (min-maks)	IQR
Anne Eğitim Düzeyi															
Okuyazar değil/ilkokul (9)	289	225,94	4,000 (1-5)	3,000 (1-5)	216,79	1,25	216,79	3,600 (1-5)	1,00	221,63	3,600 (1-5)	1,00	233,83	3,600 (1-5)	1,00
Ortaokul/lise (10)	146	232,07	4,000 (1-5)	3,000 (1-5)	253,46	1,25	253,46	3,800 (1-5)	1,20	245,41	3,800 (1-5)	1,20	225,57	3,800 (1-5)	1,20
Üniversite (11)	27	287,96	4,250 (2,75-5)	3,166 (1,5-5)	270,24	1,00	270,24	3,800 (2,4-5)	0,80	261,94	3,800 (2,4-5)	0,80	238,61	3,700 (2,45-5)	0,90
X2KW=			X2KW=5,402	X2KW=9,795				X2KW=4,602			X2KW=0,456			X2KW=6,211	
p=			p=0,067	p=0,007				p=0,100			p=0,796			p=0,045	
Bonferoni			10>9	10>9										11>9	
Çalışma durumu															
Evet	13	280,69	4,000 (3,25-5)	3,166 (1,5-5)	256,62	1,25	256,62	4,400 (3,4-5)	0,90	333,65	4,000 (2,2-5)	1,30	287,04	3,750 (2,55-5)	1,20
Hayır	449	230,08	4,000 (1-5)	3,000 (1-5)	230,77	1,25	230,77	3,600 (1-5)	1,00	228,54	3,800 (1-5)	1,00	229,89	3,450 (1-5)	0,80
MWU=			MWU=2279,0	MWU=2592,0				MWU=1590,5			MWU=2196,500			MWU=2051,5	
p=			p=0,175	p=0,490				p=0,005			p=0,127			p=0,068	
Hemşirelik okumaktan memnuniyet															
Memnun	334	238,58	4,000 (1-5)	3,000 (1-5)	226,74	1,00	226,74	3,600 (1-5)	1,00	234,09	3,800 (1-5)	1,00	239,80	3,500 (1-5)	0,80
Memnun değil	128	213,02	3,750 (1-5)	3,000 (1,17-5)	243,93	1,50	243,93	3,600 (1,2-5)	1,00	224,73	3,600 (1-5)	1,00	209,84	3,450 (1,65-5)	0,85
MWU=			MWU=19010,5	MWU=19785,0				MWU=20510,0			MWU=18604,0			MWU=20209,0	
p=			p=0,064	p=0,214				p=0,499			p=0,030			p=0,363	
Kültürel zekâ ile ilgili eğitim/ders alma															
Evet	60	251,06	4,125 (1,5-5)	3,333 (1,83-5)	315,11	1,44	315,11	3,600 (1-5)	1,15	240,78	3,900 (1-5)	0,80	255,88	3,700 (2,15-5)	0,77
Hayır	402	228,58	4,000 (1-5)	3,000 (1-5)	219,02	1,06	219,02	3,600 (1-5)	1,00	230,12	3,600 (1-5)	1,00	227,86	3,450 (1-5)	0,75
MWU=			MWU=10886,5	MWU=7043,5				MWU=11503,5			MWU=10597,0			MWU=9241,0	
p=			p=0,221	p=0,001				p=0,563			p=0,128			p=0,003	
Kendini kültürel olarak duyarlı bulma															
Evet	379	245,82	4,000 (1-5)	3,000 (1-5)	237,38	1,25	237,38	3,800 (1-5)	0,80	243,41	3,800 (1-5)	1,00	239,70	3,800 (1-5)	0,618
Hayır	83	166,10	3,500 (1-5)	2,833 (1-5)	204,66	1,00	204,66	3,400 (1-5)	0,80	177,14	3,400 (1-5)	1,00	194,05	3,450 (1-5)	0,654
MWU/t-test=			MWU=10300,0	MWU=13500,5				MWU=11216,5			MWU=12620,0			MWU=14,226	
p=			p<0,001	p=0,042				p=0,001			p=0,005			p<0,001	

bir kültürün içerisinde yer edindiği vakit, ne tür değişik davranışlarla karşılaşacağını; ayrıca bu duruma yönelik nasıl tepki vereceğini düşük olanlara göre daha kolay anlamakta ve uygulamaya geçebilmektedir.¹⁹ Birinci sınıf öğrencilerinin üst bilişsel kültürel zekâ düzeyleri, 2 ve 4. sınıf öğrencilerinden yüksek bulunmuştur. Yani 1. sınıf öğrencilerinin farklı kültürlerden insanlarla etkileşim ve iletişim kurarken, kültürel bilgilerinin farkındalıklarının daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Göl ve Erkin'in hemşirelik öğrencileri ile yaptıkları çalışmada, öğrencilerin sınıfları ile üst bilişsel kültürel zekâ düzeyleri arasında bir ilişki saptanmıştır.⁹ Üniversite öğrencileri ile yürütülen başka bir çalışmada ise kültürel zekâ düzeyinin, eğitim düzeyi ile doğru orantılı bir ilişki gösterdiği bulunmuştur.³ Bu araştırmada sonucun farklı çıkmasının, çalışılan öğrenci grubunun kişisel özelliklerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca sağlık meslek lisesi mezunu öğrencilerinin de üst bilişsel kültürel zekâ düzeyleri fen-anadolu lisesi mezunu öğrencilerden yüksektir. Bu durum sağlık meslek liselerinde okuyan öğrencilerin klinik uygulamalar sırasında sürekli ve yoğun bir şekilde insanlarla iletişime geçmelerinden kaynaklanmış olabilir. Bununla birlikte üst bilişsel kültürel zekâ yeteneği olan bireylerin, başkalarıyla daha kolay iletişim sağlayabildiği, onları anlayabildiği ve empati kurabildiği belirtilmektedir.¹⁹ Ayrıca, demokratik aileye sahip öğrencilerin üst bilişsel kültürel zekâ düzeyleri, aşırı koruyucu aileye sahip öğrencilerden yüksek saptanmıştır. Bu durum, aileleri demokratik olan öğrencilerin farklı kültürlerle daha duyarlı bir şekilde yetiştirildiğini düşündürmüştür. Çünkü demokratik bir aile ortamında, saygı, empati, değer, kabul etme gibi kavramlarla yetişen öğrenciler, başkalarına saygı duymayı öğrendikleri için kültürel değerlere daha fazla saygılı olabilir.

Annesinin eğitim düzeyi üniversite olan öğrencilerin toplamı; ortaokul/lise olan öğrencilerin bilişsel kültürel zekâ düzeyleri okuryazar değil/ilkokul olan öğrencilerden yüksektir. Özellikle ölçek toplam puanının üniversite mezunu annelerde yüksek olması, eğitim süresinin uzunluğuna bağlanabilir. Çünkü bu durum, annelerin eğitim hayatları boyunca birçok farklı kültürden insanlarla tanışmış ve iletişim kurmuş olabileceğini göstermektedir. Bu durumun bir

sonucu olarak da çocuklarını yetiştirirken, elde ettikleri kültürel deneyimleri kullanmış ve kültürel olarak duyarlı çocuklar yetiştirmiş olabilirler. Ayrıca Ergün ve Güzel'in, kadın üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmalarında, öğrencilerin annelerinin eğitim durumları, KZÖ toplam ve alt boyut puanlarını etkilemiştir.¹² Öğretmen adayları ile yapılan bir başka çalışmada ise öğrencilerin annelerinin eğitim durumunun yüksek olması, motivasyonel kültürel zekâ puanının yüksek olması ile ilişkili bulunmuştur.¹¹

Bir kültürel zekâ boyutu olan motivasyonel kültürel zekâya sahip kişiler, değişik kültürlerle tanışmak ve yakın olmak istemektedirler. Ayrıca motivasyonel kültürel zekâ, değişik kültürlerle daha kolay oryante olabilmek için bireyleri teşvik etmektedir. Dolayısıyla kişiler, değişik kültürel zekâ bireylerle iletişim kurabilme güdüsü hissetmektedirler. Değişik kültürleri tanıma, anlama yoluyla kazandıkları tecrübeleri sayesinde kişiler, çok kültürlü gruplarda da daha kolay iletişim ve etkileşim sağlamaktadırlar.¹⁹ Diğer bölgelerden gelen öğrencilerin, motivasyonel kültürel zekâ düzeyi Karadeniz Bölgesi'nden gelen öğrencilere oranla yüksektir. Bu bulgu, diğer bölgelerden gelen öğrencilerin, Karadeniz Bölgesi'nden gelen öğrencilere göre değişik kültürlerle karşı arzu, istek, öz güven ve kaynaşma durumlarının daha yüksek olduğunu düşündürmüştür. Aynı şekilde, çalışan öğrencilerin de motivasyonel kültürel zekâ düzeyleri, çalışmayan öğrencilerden yüksektir. Çalışan öğrencilerin, farklı kültürlerle sahip daha fazla kişiyle karşılaşma ihtimali düşünüldüğünde, motivasyonel kültürel zekânın bu grupta daha yüksek çıkması beklenen bir bulgudur. Kadın üniversite öğrencileri ile yapılan bir başka çalışmada da çalışan öğrencilerin, çalışmayanlara göre motivasyon alt boyut puanları yüksektir.¹²

Kültürel zekânın bir diğer boyutu olan davranışsal kültürel zekâ, yetenekli kişilerde değişik kültüre sahip bireylerin davranışlarını anlayabilmekte ve açıklayabilmektedir. Örneğin her kültürün kendine has jestleri ve mimikleri vardır. Bir kültürde iyi anlamlandırılan bir jest, başka bir kültürde kötüye yorumlanabilmektedir. Bu durumlardan dolayı yanlış anlamlandırılmaların engellenmesi adına, kişideki davranışsal kültürel zekâ gelişmiş olmalıdır.¹⁹ Hem-

şirelik okumaktan memnun olan öğrencilerin davranışsal kültürel zekâ düzeyleri, memnun olmayan öğrencilerden yüksektir. Bu durum hemşirelik okumaktan memnun olan öğrencilerin ses tonları, aksanları, konuşma hızları ve sözel olmayan davranışları gibi niteliklerini kültürler arası iletişime, mevcut duruma göre ayarlayabildiklerini düşündürmüştür. Bu durum, mesleğini severek yapacak olan hemşirelerden beklenen özellikler arasında olduğundan istenen ve beklenen bir bulgudur.

Bilişsel kültürel zekâ ile kültürler arası kurulan iletişimde, kişilerin başka kültüre sahip olan bireyleri anlama becerileri gelişmekte ve iletişimde meydana gelebilecek olan sorunlar engellenebilmektedir. Örneğin bir Türk ile bir Çinlinin kültürleri birbirinden farklıdır. Dolayısıyla, iletişimden dolayı sorunlar yaşanabilmektedir. Bu sorunları önleyecek olan bilişsel kültürel zekâdır.¹⁹ Kültürel zekâ ile ilgili eğitim/ders alan öğrencilerin, bilişsel ve toplam kültürel zekâ düzeyleri almayan öğrencilerden yüksektir. Bu durum bize kültürel zekâ düzeyinin eğitimle desteklenebilir ve geliştirilebilir olduğunu göstermektedir. Nitekim kültürel zekâ, bilişsel zekâ gibi değişmez değil; duygusal zekâ gibi geliştirilebilir bir zekâ türüdür.⁷

Çok kültürlü ortamlarda, değişik kültürden olan kişilerle iletişim kurmak ve etkileşime geçmek adına kültürel zekâ kavramının öğrenilmesi ve bu yeteneğin kazanılması önemlidir. Kültürel farkındalığın algılanması, anlaşılması ve yorumlanması ile geliştirilen kültürel zekâ, çok kültürlü ortamlarda başarının anahtarıdır. Bunlara ek olarak kültürel zekâ kültürler arası duyarlılığı artırır ve geliştirir.⁷ Hemşirelik öğrencileri ile yapılan bir çalışmada, kültürler arası duyarlılık yüksek kültürel zekâ ile artmıştır.⁹ Dolayısıyla, kendisini kültürel olarak duyarlı bulan öğrencilerin, tüm alt boyutlar ve toplam kültürel zekâ düzeylerinin yüksek olması beklenen bir bulgudur. Yapılan bir çalışmada da çalışanların, kültürel zekâlarının kültürler arası duyarlılıklarını artırdığı görülmüştür.⁷

Öğrencilerin; yaşı ve babasının eğitim düzeyi ile toplam ve alt boyut kültürel zekâ düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Hemşirelik öğrencileri ile yapılan bir başka çalışmada ise yaşın, öğrencilerin kültürel zekâ seviyelerini etkilemediği saptanmıştır.¹⁶ Bu durum, öğrenci yaş grupları ara-

sında çok büyük bir fark olmamasının yanı sıra öğrencilerin benzer kültürel özelliklere sahip olmasından ya da öğrencilerin çoğunluğunun Karadeniz Bölgesi'nden gelmesinden kaynaklanabilir. Çünkü kültürel zekânın gelişiminde, yaştan ziyade; bireylerin yaşamışlıkları, farklı bir kültür ile tanışması, o kültürü bilmesi, o kültüre ait olan davranışları yorumlayabilmesi daha fazla etkilidir.

SONUÇ

Hemşirelik öğrencilerinin, kültürel zekâ düzeylerinin değerlendirilmesi amacıyla yapılan bu çalışmada, öğrencilerin kültürel zekâ düzeyi yüksektir. Bu durum, öğrencilerin farklı kültürden olan bireylerin davranışlarını, tutumlarını daha iyi anlayabileceklerini ve bakımın etkinliğine, kalitesine ve verimliliğine katkı verebilecek seviyede kültürel zekâlarının oluştuğunu düşündürmüştür. Erkek öğrencilerin bilişsel kültürel zekâları; 1. sınıf, sağlık meslek lisesi mezunu, demokratik aileye sahip öğrencilerin üst bilişsel kültürel zekâları; Karadeniz Bölgesi dışında diğer bölgelerden gelen ve çalışan öğrencilerin motivasyonel kültürel zekâları; hemşirelik okumaktan memnun olan öğrencilerin davranışsal kültürel zekâları yüksektir. Annesinin eğitim düzeyi üniversite olan öğrencilerin toplam, ortaokul/lise olan öğrencilerin bilişsel kültürel zekâları yüksektir. Ayrıca kültürel zekâ ile ilgili eğitim/ders alan öğrencilerin toplam ve bilişsel kültürel zekâları; kendini kültürel olarak duyarlı bulan öğrencilerin toplam ve tüm alt boyutlarda kültürel zekâları yüksektir. Bu sonuçlar doğrultusunda, özellikle anne eğitim durumları düşük, kültürel zekâ ile ilgili eğitim/ders almayan ve kendini kültürel olarak duyarlı bulmayan öğrencilerin kültürel zekâ düzeylerinin geliştirilmesine yönelik okullarında çalışmalar yürütülmelidir. Bu öğrencilerin kültürel zekâ konulu kongre, sempozyum, eğitim ve seminerlere katılımları desteklenmeli, "Erasmus", "Farabi" gibi öğrenci değişim programlarına katılan lisans öğrenci sayısı artırılmalı, yine okul ve sınıf içerisinde konuya ilişkin etkinlikler düzenlenmelidir. Ayrıca kültürel zekâ kavramlarını içeren seçmeli dersler açılmalıdır.

Teşekkür

Çalışma verilerinin toplanmasında vermiş olduğu katkıdan dolayı lisans öğrencimiz Muhammet ALTINDAŞ'a ve çalışmaya katılan tüm öğrencilerimize teşekkür ederiz.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite

üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: Kadriye Özkol Kılınç; **Tasarım:** Kadriye Özkol Kılınç, Havva Öztürk; **Denetleme/Danışmanlık:** Havva Öztürk; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** Kadriye Özkol Kılınç; **Analiz ve/veya Yorum:** Kadriye Özkol Kılınç, Havva Öztürk; **Kaynak Taraması:** Kadriye Özkol Kılınç; **Makalenin Yazımı:** Kadriye Özkol Kılınç, Havva Öztürk; **Eleştirel İnceleme:** Havva Öztürk; **Kaynaklar ve Fon Sağlama:** Kadriye Özkol Kılınç.

KAYNAKLAR

- İşçi E, Söylemez Ö, Yıldırım Kaptanoğlu A. [A research conducted to determine cultural intelligence level in hospital management]. Kafkas University Journal of Economics and Administrative Sciences Faculty. 2013;4(5):1-18.
- Aslan S, Aslan Ö. [An application on the cultural intelligence scale in 5-star hotels in Istanbul]. Ekonometri ve İstatistik e-Dergisi. 2015;23:34-61.
- Yoğurtçu G. [Intercultural communication and cultural intelligence in multicultural educational environment: a case on Kyrgyzstan university students]. International Journal of Social Sciences and Education Research. 2015;1(3):791-806. [Crossref]
- Özdemir Yılmaz G, Demir Kaya G. [The importance of cultural intelligence in tourism sector: A research on hospitality enterprises]. Tourism Academic Journal. 2015;2(2):29-44.
- İlhan M, Çetin B. [Validity and reliability study of the Turkish version of the cultural intelligence scale]. H. U. Journal of Education. 2014;29(2):94-114.
- Arastaman G. [A study of validity and reliability evidences of cultural intelligence scale on Turkish academics]. Yükseköğretim Dergisi. 2018;8(1):1-8. [Crossref]
- Mercan N. [A study on the relationship between cultural intelligence and inter-cultural sensitivity in multi-cultural environments]. Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi. 2016;9(1):1-13.
- Mercan N, Kahya V. [A study on the relationship between communicative skills and cultural intelligence in organizations]. Journal of Erciyes Communication. 2016;4(3):18-26.
- Göl İ, Erkin Ö. Association between cultural intelligence and cultural sensitivity in nursing students: a cross-sectional descriptive study. Collegian. 2018;26(4):485-91. [Crossref]
- Çakan E, Visal Buturak Ş, Özçiçek G, Koçak OM, Rezaki HÖ, Yılmaz Özpolat AG, et al. [The relationship between self-stigma due to seeking psychological help and social/cultural intelligence in medical students]. JMOOD. 2016;6(3):140-5. [Crossref]
- Doğuş A. [Cultural intelligence level of Turkish teacher candidates in globalized world]. BÜEFAD. 2015;4(2):530-47. [Crossref]
- Ergün G, Güzel A. [Evaluation of cultural intelligence levels of female university students according to negative automatic thoughts and some other variables]. GUSBD. 2017;6(4):30-43.
- Kahraman M. [Cultural intelligence in foreign language]. Jret. 2016;5(2):12-8.
- Koçak S, Özdemir M. [The role of cultural intelligence on the pre-service teachers' attitude toward multi-cultural education]. Elementary Education Online. 2015;14(4):1352-69.
- Yaşar Ekici F. [Cultural intelligence levels of pre-service pre-school teachers and their attitudes towards multicultural education]. Kastamonu Eğitim Dergisi. 2017;25(5):1941-56.
- Uludağ E, Deveci G. [Evaluation of cultural intelligence of nursing students]. GUSBD. 2018;7(1):70-6.
- Ang S, Van Dyne L, Koh C, Ng KY, Templar KJ, Tay C, et al. Cultural intelligence: its measurement and effects on cultural judgment and decision making, cultural adaptation and task performance. Manag Organ Rev. 2007;3(3):335-71. [Crossref]
- Earley PC, Mosakowski E. Cultural intelligence. Harv Bus Rev. 2004;82(10):139-46, 158. [PubMed]
- İbiş T. [Multiculturalism & cultural intelligence]. Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Yeni Düşünceler Hakemli E-Dergisi. 2018;10:20-35.
- Ersoy A, Ehtiyar R. [The role of cultural intelligence on the management of cultural differences: a research on Turkish and expatriate managers]. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi. 2015;26(1):42-60. [Crossref]
- Akdemir B, Çalış Duman M, Tunallılar TT. [New role of international workforce market: cultural intelligence]. ASOS Journal. 2016;4(25):29-47. [Crossref]
- Büyükbeye T, Yıldız B. [The effect of cultural intelligence on life satisfaction]. The Journal of International Social Research. 2016;9(45):438-48. [Crossref]
- Hassani F. [Effect of cultural intelligence on self-directed learning of nursing students]. Bimonthly of Education Strategies in Medical Sciences. 2015;8(2):115-22.
- Ahanchian MR, Amiri R, Bakhshi M. Correlation between cultural intelligence and social interaction of nurses. JHPM. 2012;1(2):44-53.
- Rahimghaee F, Mozdbar R. Cultural intelligence and its relation with professional competency in nurses. Nurs Pract Today. 2017;4(3):115-24.
- Darvish H, Farahani MN, Khalili M, Shabani F. [Relationship between nurses' cultural intelligence and job performance]. Advances in Nursing & Midwifery. 2013;23(82):40-5.